

I cellen hos Quisling

I cellen i Møllergata 19 – torsdag 10. mai 1945: «I går ble jeg oppringt på Gimle av rikspolisjefen Sven Arntzen som sa han skulle arrestere meg. Jeg har ikke utnevnt ham. Er dette en revolusjon?» spurte Vidkun Quisling – og politifullmektig Hans B. Myhre trodde nesten ikke sine egne ører, kan han fortelle i dag.

Før sånn har Tone Bratteli skrevet boka «Quislings siste dager», der de opplysningene som måtte være nye er basert på Myhres arkiv og erindringer. Begge står som forfattere, men i etterordet er det «jeg» som blir i en bunke aviser en solblank søndag i juli i år og konstaterer at rasismen ikke er død:

En advarsel!

«Selv om historien aldri gjen- tar seg helt nøyaktig, er det som hendte i okkupasjonsåra en viktig kilde til kunnskap og forståelse. En advarsel også til dagens mennesker.»

Utvisomt – særlig nå da vi risikerer at revisjonister og liknende kan få nye generasjoner til å tro på myter om nazitida og dens størrelser. Den 29-årige Myhre var en av etterforskerne i Quisling-saken og hadde i oppdrag å oppklare økonomiske forbrytelser.

I likhet med Kristus

Og alt det økonomiske småsnusket rundt NS-føreren. Myhres holdninger var tuftet på verdikonservatisme, opplyser forfatterne, og dessuten er han en korrekt og diskret jurist som er varsom med hva han røper. Han og Quisling mislikte hverandre fra første stund, får vi vite, men ellers er det smått med oppsiktsvekkende avsløringer i boka.

Myhre igjen siterer sin hovedperson direkte. De hadde en lang samtale i cellen dagen før henretteisen, og Quisling sa at han selv skulle lide den urettferdige død, i likhet med hellig Olav og Kristus. Men historien skulle gi ham den oppreisning et sviktende folk nektet ham:

«Dette er siste gang vi møtes, Myhre, og jeg vil fortelle Dem hvorfor jeg handlet som jeg gjorde. Jeg har alltid vært anglofil, men etter det jeg opplevde i Russland i 20-årene, var jeg redd for at bolsjevikene også skulle overta resten av Europa. Jeg mente at England var for svakt til å stå imot. Tyskerne var de eneste som kunne stoppe dem. Skal jeg spå om fremtiden, tror jeg russerne sammen med tyskerne tar England, og dermed er vi ferdige,» sa Quisling.

Som reven

Og her skulle vi gjerne hørt mer. Ellers sliter forfatter Bratteli litt med å trekke inn forfatter Myhre og hans reaksjoner («Myhre følte seg nesten ille berørt», «Myhre trodde knapt sine egne øyne»), for dokumentarformen krever sitt. Mens Myhre romsterte rundt i eks-ministerpresidentens arbeidsværelse på Slottet sommeren 1945, kom kong Haakon plutselig inn gjennom en hemmelig dør som Quisling hadde installert:

«Han er som reven, denne Quisling, han hadde alltid to utganger,» smålo kongen – og det viktigste poenget ved Bratteli/Myhres redelige, greie og innimellom bråkjekke bok er at den kan dra til å sperre Quislings historiske nødutgang.

Quislings siste dager – nå har Tone Bratteli, i samarbeid med Hans B. Myhre, skrevet bok om dem

102301

Dagbladet 14/10 92